

**ZWIĄZEK
NAUCZYCIELSTWA
POLSKIEGO**

**PRZEGLĄD
HISTORYCZNO-
-OŚWIATOWY**

**PRZY WSPÓŁDZIAŁE
ZESPOŁU HISTORYKÓW WYCHOWANIA UNIwersYTETU KEN W KRAKOWIE**

KONFERENCJA NAUKOWA

Warszawa, 17 listopada 2025 roku

NAUCZYCIELSKI RUCH ZWIĄZKOWY I JEGO WKŁAD W KSZTAŁTOWANIE SIĘ NOWOCZESNEJ EDUKACJI

z okazji

**120. ROCZNICY POWSTANIA
ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO**

oraz

**80. ROCZNICY UKAZANIA SIĘ
„PRZEGLĄDU HISTORYCZNO-OŚWIATOWEGO”**

**Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego
ul. Juliana Smulikowskiego 6/8
00-389 Warszawa**

KOMITET NAUKOWY

prof. dr hab. Kalina Bartnicka –
przewodnicząca
prof. dr hab. Julian Dybiec
prof. dr hab. Krzysztof Jakubiak
prof. dr hab. Janina Kamińska
prof. dr hab. Janina Kostkiewicz
prof. dr hab. Elwira Kryńska
prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak
prof. dr hab. Adam Massalski
prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz
prof. dr hab. Wiesław Theiss
prof. dr hab. Eleonora Sapia-Drewniak
prof. dr hab. Bogusław Śliwerski
prof. dr hab. Stefania Walasek
prof. dr hab. Leszek Zasztowt
dr hab. Witold Chmielewski, prof. UJK
dr hab. Katarzyna Dormus, prof. UKEN
dr hab. Joanna Schiller-Walicka, prof. PAN
dr hab. Andrzej Suchcitz, Instytut Pamięci
i Muzeum im. Sikorskiego, Londyn

KOMITET ORGANIZACYJNY

dr hab. Witold Chmielewski, prof. UJK –
przewodniczący
prof. dr hab. Janina Kamińska
dr hab. Iwona Czarnecka, prof. APS
dr hab. Katarzyna Dormus, prof. UKEN
dr hab. Jan Ryś, prof. UKEN
dr hab. Ryszard Ślęczka, prof. UKEN
dr hab. Agnieszka Wałęga, prof. UMK
dr hab. Justyna Wojniak, prof. UKEN
dr Anna Włoch
mgr Róża Gudź

PROGRAM SZCZEGÓŁOWY

8.00-9.00	REJESTRACJA UCZESTNIKÓW
9.00-9.20	UROCZYSTE OTWARCIE KONFERENCJI I POWITANIE UCZESTNIKÓW Powitanie: Sławomir Broniarz – prezes ZNP
9.20-10.45	OBRADY PLENARNE (część I) przewodniczą: dr hab. Witold Chmielewski, prof. UJK, dr hab. Katarzyna Dormus, prof. UKEN <ol style="list-style-type: none">Prezes ZNP Sławomir Broniarz <i>120 lat Związku Nauczycielstwa Polskiego</i>dr hab. Witold Chmielewski, prof. UJK <i>80 lat „Przeglądu Historyczno-Oświatowego”</i>mgr Jakub Rzekanowski – redaktor naczelny – dyrektor Wydawnictwa „Głos Nauczycielski” <i>Nauczyciela mają GŁOS – 108 lat walki o prawa nauczycieli i powszechną edukację</i>prof. dr hab. Bogusław Śliwerski (UŁ) <i>Konieczność (r)ewolucji szkolnej przestrzeni</i>
10.45-11.00	Przerwa kawowa
11.00-12.00	OBRADY PLENARNE (część II) przewodniczą: dr hab. Witold Chmielewski, prof. UJK, dr hab. Katarzyna Dormus, prof. UKEN <ol style="list-style-type: none">prof. dr hab. Adam Massalski (IPN) <i>Jan Hulewicz (1907–1980) – mistrz i uczonec</i>prof. dr hab. Tadeusz Pilch (UW), prof. dr hab. Wiesław Theiss (UW) <i>Ryszard Wroczyński – pedagog, historyk wychowania, redaktor „Przeglądu Historyczno-Oświatowego”</i>dr hab. Katarzyna Kabacińska-Łuczak, prof. UAM <i>Poznański okres działalności Profesora Mariana Walczaka</i>
12.00-12.30	Wspólne zdjęcie Przerwa kawowa
12.30-14.15	Obrady w sekcjach (część I) Sekcja 1. Działalność związkowa nauczycieli <i>przewodniczą: prof. dr hab. Janina Kostkiewicz, prof. dr hab. Krzysztof Jakubiak</i> Sekcja 2. Kształcenie i działalność zawodowa nauczycieli <i>przewodniczą: prof. dr hab. Janina Kamińska, dr hab. Aneta Bołdyrew, prof. UŁ</i> Sekcja 3. Czasopisma dla nauczycieli i towarzystwa pedagogiczne <i>przewodniczą: prof. dr hab. Eleonora Sapia-Drewniak, dr hab. Beata Topij-Stempińska, prof. UIK</i> Sekcja 4. Teraźniejszość i przyszłość pedagogiki <i>przewodniczą: prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz, prof. dr hab. Bogusław Śliwerski</i>
14.15-15.15	Obiad
15.15-16.45	Obrady w sekcjach (część II) Sekcja 1. Działalność związkowa nauczycieli <i>przewodniczą: dr hab. Joanna Schiller-Walicka, prof. PAN, dr hab. Katarzyna Dormus, prof. UKEN</i> Sekcja 2. Kształcenie i działalność zawodowa nauczycieli <i>przewodniczą: dr hab. Jan Ryś, prof. UKEN, dr hab. Mirosław Łopot, prof. UJD</i> Sekcja 3. Czasopisma dla nauczycieli i towarzystwa pedagogiczne <i>przewodniczą: dr hab. Tomasz Maliszewski, prof. AMW, dr hab. Agnieszka Wałęga, prof. UMK</i> Sekcja 4. Teraźniejszość i przyszłość pedagogiki <i>przewodniczą: prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak, dr hab. Justyna Wojniak, prof. UKEN</i>
16.45-17.15	Podsumowanie obrad sekcji (dyskusja). Zakończenie konferencji

SEKCJE TEMATYCZNE

SEKCJA 1. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKOWA NAUCZYCIELI (część I)

przewodniczą: *prof. dr hab. Janina Kostkiewicz, prof. dr hab. Krzysztof Jakubiak*

1. prof. dr hab. Janina Kostkiewicz (Uniwersytet Jagielloński)
Wiodące idee światopoglądowe w nauczycielskim ruchu związkowym 20-lecia międzywojennego
2. prof. dr hab. Krzysztof Jakubiak (Uniwersytet Gdański)
Zapomniany Związek Zawodowy Wychowawców Polskich Zakładów Wychowawczych (1926–1934)
3. dr hab. Joanna Schiller-Walicka, prof. PAN (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN)
W walce o demokrację w państwie i w nauce. Akademicki Związek Profesorski – pierwsza organizacja zawodowa wykładowców rosyjskich wyższych uczelni
4. dr hab. Justyna Wojniak, prof. UKEN (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)
W obronie praw nauczycieli i na rzecz publicznego szkolnictwa: początki nauczycielskiego ruchu związkowego w USA
5. dr hab. Monika Nawrot-Borowska, prof. UKW (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy)
Organizacje nauczycielek i nauczycieli domowych i prywatnych w II połowie XIX i na początku XX wieku na terenie ziem polskich – zarys problematyki
6. dr hab. Katarzyna Dormus, prof. UKEN (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej)
Związek Nauczycielstwa Polskiego wobec problemów nauczycielek szkół powszechnych i średnich w okresie II Rzeczypospolitej

SEKCJA 1. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKOWA NAUCZYCIELI (część II)

przewodniczą: *dr hab. Joanna Schiller-Walicka, prof. PAN, dr hab. Katarzyna Dormus, prof. UKEN*

1. dr hab. Jacek Kulbaka, prof. APS (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej)
Geneza i działalność Sekcji Szkolnictwa Specjalnego ZNP w okresie II Rzeczypospolitej i Polski Ludowej
2. dr hab. Jan Ryś, prof. UKEN (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)
Działalność Związku Nauczycielstwa Polskiego w środowisku miejskim Krakowa przed wybuchem II wojny światowej
3. dr hab. Ryszard Ślęczka, prof. UKEN (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej),
dr Magdalena Malik (Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu)
Związek Nauczycielstwa Polskiego w okresie wzmożonej indoktrynacji oświaty polskiej. Wybrane przykłady z Dolnego Śląska
4. dr Monika Wiśniewska (Instytut Historii Nauki PAN)
Sekcja Opieki nad Dzieckiem ZNP wobec problemu instytucjonalnej pieczy zastępczej w PRL
5. dr Olga Zamecka-Zalas (Akademia Piotrkowska w Piotrkowie Trybunalskim)
Rola Zrzeszenia Nauczycielstwa Polskiego w Wielkiej Brytanii w organizacji szkół przedmiotów ojczystych
6. **Dyskusja**

SEKCJA 2. KSZTAŁCENIE I DZIAŁALNOŚĆ ZAWODOWA NAUCZYCIELI (część I)

przewodniczą: prof. dr hab. Janina Kamińska, dr hab. Aneta Bołdyrew, prof. UŁ

1. dr hab. Aneta Bołdyrew, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki)
Koncepcje polityki oświatowej przedstawicieli środowisk nauczycielskich w Polsce na początku XX w.
2. dr hab. Andrzej Paweł Bieś, prof. UIK (Uniwersytet Ignatianum w Krakowie)
Bronisław Trzaskowski (1824–1906), nauczyciel i jego wkład w ruch nauczycielski
3. mgr Teresa Maria Grabowska (Uniwersytet Warszawski)
Praca nauczycielska Edwarda Augusta Landié (1788–1853) w Warszawie
4. dr hab. Mirosław Łapot, prof. UJD (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie)
Inspektor szkolny w opinii nauczycielstwa ludowego (na przykładzie Galicji doby autonomicznej)
5. dr Izabela Wrona-Meryk (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie)
Częstochowskie seminaria nauczycielskie w okresie dwudziestolecia międzywojennego

SEKCJA 2. KSZTAŁCENIE I DZIAŁALNOŚĆ ZAWODOWA NAUCZYCIELI (część II)

przewodniczą: dr hab. Jan Ryś, prof. UKEN, dr hab. Mirosław Łapot, prof. UJD

1. prof. dr hab. Janina Kamińska (Uniwersytet Warszawski)
Wkład Stefana Baleya (1885–1952) w kształcenie pedagogów
2. prof. dr hab. Elwira Kryńska (Uniwersytet w Białymstoku)
„Odrodzić dusze ludzkie”. Myśl pedagogiczna prof. Stanisława Mauersberga jako inspiracja dla współczesnej edukacji
3. dr hab. Anna Boguszewska, prof. UMCS (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)
Jerzy Doroszewski (1934–2025) – działalność nauczycielska i naukowa
4. dr Izabela Bożyk (Delegatura IPN w Kielcach)
Postawy nauczycieli i oświatowej kadry kierowniczej wobec zawłaszczania szkolnictwa przez władze komunistyczne w latach 1945–1956. Wybrane studium przypadków z województwa kieleckiego
5. dr Anna Włoch (Uniwersytet KEN w Krakowie)
Pedagogika porównawcza jako narzędzie ideologizacji kształcenia nauczycieli w PRL-u. Między naukowym porównaniem systemów edukacyjnych a realizacją wychowania socjalistycznego.
6. **Dyskusja**

SEKCJA 3. CZASOPISMA DLA NAUCZYCIELI I TOWARZYSTWA PEDAGOGICZNE (część I)

przewodniczą: *prof. dr hab. Eleonora Sapia-Drewniak, dr hab. Beata Topij-Stempińska, prof. UIK*

1. dr hab. Katarzyna Kabacińska-Łuczak, prof. UAM (Uniwersytet Adama Mickiewicza)
Poznańskie Towarzystwo Pedagogiczne – powstanie i znaczenie
2. dr hab. Dorota Grabowska-Pieńkosz, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika)
Polskie Towarzystwo Pedagogiczne we Lwowie a proces konsolidacji zawodowego ruchu nauczycielskiego na początku XX wieku
3. dr hab. Joanna Falkowska, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika)
Prasa w służbie nauczycieli. Czasopisma dla dzieci i młodzieży jako narzędzie dydaktyczne w polskiej tradycji edukacyjnej XIX i XX wieku
4. dr Magdalena Rzepka (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)
„Przegląd Pedagogiczny” jako forum refleksji nad wychowaniem moralnym w II Rzeczypospolitej
5. dr hab. Iwona Czarnecka, prof. APS (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej)
Sprawy oświaty pozaszkolnej w okresie międzywojennym na łamach czasopisma „Oświata Polska” (1924–1939)
6. dr hab. Tomasz Maliszewski, prof. AMW (Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni)
Związki nauczycielskie jako propagatorzy uniwersytetów ludowych na ziemiach polskich (do połowy XX wieku)

SEKCJA 3. CZASOPISMA DLA NAUCZYCIELI I TOWARZYSTWA PEDAGOGICZNE (część II)

przewodniczą: *dr hab. Tomasz Maliszewski, prof. AMW, dr hab. Agnieszka Wałęga, prof. UMK*

1. dr hab. Anna Królikowska, prof. UIK, dr hab. Beata Topij-Stempińska, prof. UIK (Uniwersytet Ignatianum w Krakowie)
Czasopisma dla nauczycieli przedszkola w II i III RP
2. prof. dr hab. Eleonora Sapia-Drewniak (Uniwersytet Opolski)
Recepcja czasopisma „Oświata Dorosłych” przez nauczycieli w latach 1957–1990
3. dr Marcela Gruszczak (Uniwersytet Śląski)
Między edukacją a wspólnotą: rola „Ogniskowca” w budowaniu tożsamości nauczycielskiej w regionie śląskim
4. dr Lilianna Świątek (Uniwersytet Łódzki)
„Nauczanie, udzielanie wiedzy na szczeblu wyższym, z organizacyjnego punktu widzenia, stanowi funkcję centralną szkół akademickich”. Autonomia badań naukowych w działalności Tadeusza Kotarbińskiego prezesa Sekcji Szkół Wyższych Związku Nauczycielstwa Polskiego i pierwszego rektora Uniwersytetu Łódzkiego
5. mgr Tatsiana Zabłotskaya (Uniwersytet Warszawski)
Nauczyciele pijarzy Prowincji Litewskiej: zarys problematyki
6. **Dyskusja**

SEKCJA 4. TERAŹNIEJSZOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ PEDAGOGIKI (część I)

przewodniczą: prof. dr hab. Bogusław Śliwerski, prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz

1. prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak (Uniwersytet Warszawski)
Między misją a kryzysem zawodu. Polska szkoła i nauczyciel wobec wyzwań przyszłości
2. prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz (Uniwersytet w Białymstoku)
Wielokulturowość, tożsamość i tolerancja jako wartości i wyzwania edukacyjne
3. dr Justyna Pawlak (Uniwersytet Bielsko-Bialski)
mgr Agata Zielińska (Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu – Filia w Rybniku)
Szkoła przyszłości: strategie, inspiracje i lekcje z praktyki. Perspektywa pedagogiczno-socjologiczna
4. dr Mirosława Kovarikova (Uniwersytet Techniczny w Libercu)
School — Service to the System, State or Safety and Health of the Pupil. Development of School Education in the Field of Safety and Health Issues
5. dr hab. Urszula Wróblewska, prof. UWB (Uniwersytet w Białymstoku Filia w Wilnie)
Wileńszczyzna jako przestrzeń aktywności nauczycielskiej: tradycje, przemiany, perspektywy

SEKCJA 4. TERAŹNIEJSZOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ PEDAGOGIKI (część II)

przewodniczą: prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak, dr hab. Justyna Wojniak, prof. UKEN

1. prof. dr hab. Alena Vališová (Uniwersytet Techniczny w Pradze)
Kluczowe problemy wychowania i kształcenia w obecnej szkole w Republice Czeskiej
2. mgr Farhad Hama (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
The Role of Kurdish EFL Pre-Service Teachers' Beliefs About Teaching in Teacher Education Programs
3. mgr Elżbieta Szulewicz (Uniwersytet Łódzki)
Potencjał transformacyjny międzynarodowych programów na przykładzie edukacji wczesnoszkolnej w Polsce, czyli konstruktywizm w cieniu centralizmu
4. dr Aneta Jarzębińska (Uniwersytet Szczeciński)
Kształcenie osób przebywających w izolacji penitencjarnej – stan obecny i wyzwania najbliższej przyszłości
5. **Dyskusja**

MIEJSCE KONFERENCJI

Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego
ul. Juliana Smulikowskiego 6/8
00-389 Warszawa

NOCLEGI

Hotel „LOGOS” Warszawa
Filia OUPiS ZNP
Wybrzeże Kościuszkowskie 31/33
00-379 Warszawa

KOLACJA

Hotel „LOGOS” Warszawa
Filia OUPiS ZNP
Wybrzeże Kościuszkowskie 31/33
00-379 Warszawa

WSKAZÓWKI DOTYCZĄCE DOJAZDU

Dojazd środkami komunikacji miejskiej:

- metrem do stacji Centrum Nauki Kopernik
- autobusem 185 do Wybrzeża Kościuszkowskiego.
- autobusem 118 do ul. Dobrej
- autobusem 175 i 180 do Nowego Światu
- tramwajem nr 7, 8, 9, 22, 24, 25 do Mostu Poniatowskiego (przystanek tramwajowy czasowo zamknięty)
- pociągiem podmiejskim SKM do stacji Powiśle